

MOTIVERENDE EN UITDAGENDE OPDRACHTEN

● ● ● Wat?

Zelfstandig of in een groepje opdrachten uitvoeren is een prima middel om je leerlingen vaardigheden te laten oefenen en een dieper inzicht in de leerstof te laten verwerven. Tegelijkertijd krijgen leerlingen een beeld wat zij al wel en wat zij nog niet kunnen en weten. Maar hoe stel je een opdracht zo op dat de leerlingen zowel in staat als bereid zijn om echt met een taak aan de slag te gaan?

● ● ● Waarom?

Wanneer een leerling niet weet hoe hij aan een opdracht moet beginnen, waarom hij een opdracht uitvoert en wat een opdracht uitvoeren hem oplevert, zal zijn motivatie zeer laag zijn. De kans dat hij tot leren komt, is vrijwel nihil en hij zal ook geen succeservaring opdoen, wat een voorwaarde is om verder te willen leren. Wanneer je alle leerlingen kansen wilt geven om te leren en te blijven leren, loont het dus de moeite stil te staan bij welke opdrachten je geeft en hoe je dat doet.

● ● ● Hoe?

Een opdracht moet in de eerste plaats uitvoerbaar zijn. De leerling moet weten wat er van hem verwacht wordt en hoe hij de klus kan aanpakken. Ook moet hij het idee hebben dat het voor hem in de beschikbare tijd haalbaar is. Een heldere en uitnodigende instructie maakt de leerling duidelijk:

- Wat hij moet doen
- Hoe hij het moet doen (bij een grotere opdracht in stappen)
- Met wie hij mag samenwerken
- Bij wie of wanneer hij hulp mag vragen
- Hoeveel tijd hij krijgt voor de opdracht
- Wat er met het resultaat van de opdracht zal gebeuren
- Wat hij moet doen wanneer hij eerder klaar is

Weten wat je moet doen, is natuurlijk niet genoeg. Om gemotiveerd aan de slag te gaan moet de leerling de taak als zinvol ervaren. Hij moet de behoefte voelen om zich nieuwe kennis eigen te maken of een nieuwe vaardigheid te leren.

Zorg er dus voor dat elke opdracht een duidelijke functie heeft en/of logisch voortvloeit uit een voorgaande stap: iets leren zodat je een probleem kunt oplossen, een besluit kunt nemen, een keuze kunt maken, iets in elkaar kunt zetten ... Die functie komt het best tot zijn recht wanneer niet alleen het vraagstuk probleemstellend is, maar ook de taak die de leerlingen moeten uitvoeren. Wil je bijvoorbeeld het thema veilig werken behandelen, begin dan niet met een uitleg van de veiligheidsvoorschriften, maar leg de leerlingen een aantal realistische situaties voor, laat ze daarvoor eerst zelf de voorschriften formuleren en die vervolgens toetsen aan een leertekst over veilig werken.

Naast zinvol moet de taak uitdagend zijn. De leerling moet ervaren dat hij nieuwe inzichten of vaardigheden nodig heeft om een opdracht tot een goed einde te brengen. Een opdracht om toeristische informatie bijeen te zoeken over de stad Rome doet die noodzaak niet voelen, een opdracht om een toeristische trip uit te stippelen voor een specifiek gezelschap en daar een folder

voor te schrijven doet dat wel. In het eerste geval kan de leerling zich beperken tot overschrijven, in het tweede geval zal hij gericht moeten zoeken en schrijven.

Een opdracht kan nog zo probleemstellend en uitdagend zijn, de leerling moet zich natuurlijk wel iets voor kunnen stellen bij een opdracht. Start dus niet bij een abstracte vraagstelling, maar begin met concrete feiten. Bouw de moeilijkheidsgraad van de opdrachten langzaam op, van korte naar langere opdrachten, van eenvoudige naar moeilijke opdrachten, van meer receptieve naar meer productieve opdrachten.

Begin een les over verzekeringen niet met een theoretische uiteenzetting over soorten verzekeringen, maar laat de leerlingen eerst op basis van krantenberichten over een noodweer, een ongeval, een brand, ... een inventarisatie van de beschreven schade opmaken, vervolgens met behulp van een folder over verzekeringen uitzoeken welke verzekering die schade dekt en ten slotte voor één of twee gevallen een schadeformulier invullen.

Ten slotte moeten de leerlingen altijd gerichte feedback op een taak krijgen. Je kunt dat zelf doen, maar ook medeleerlingen inschakelen. In een duo kunnen leerlingen elkaars opdrachten beoordelen of nakijken, groepsopdrachten kunnen tussen groepen worden uitgewisseld en vergeleken. Wanneer je zelf feedback geeft, bespreek dan zowel het proces als het resultaat. Vergeet niet dat een leerling ook positieve feedback moet krijgen: hij moet weten wat hij goed doet.

Feedback is het meest effectief wanneer leerlingen het nut van aan- of opmerkingen in kunnen zien. Verbind je commentaar dus altijd met het doel van de opdracht. Hebben de leerlingen gegevens verzameld, dan kun je de ordening en kwaliteit van de gegevens met hen bespreken. Zijn die gegevens verwerkt in een folder of brief, dan kun je ook ingaan op vormelijke kwesties. Door leerlingen zelf van te voren criteria op te laten stellen voor een werkstuk of product, kun je het effect van je feedback en die van medeleerlingen nog groter maken.

Zie ook de gokfiches:

- [motiverende insteek](#)
- [interactieve werkvormen](#)
- [groepswerk: werken met heterogene groepen](#)
- [leerkracht-leerling interactie](#)
- [leerlingbetrokkenheid: zelf criteria opstellen](#)

● ● ● Voorbeelden

- In een les over kern- en randassortiment moeten de leerlingen een discussie tussen twee zaakvoerders over het assortiment van een bakkerij beslechten. Ze beoordelen de twee assortimentsvoorstellen en toetsen hun oordeel aan een theoretische tekst over de samenstelling van een assortiment. (Zie bronnenboekles [Wat verkoopt een bakker. Een les over kern- en randassortiment](#))
- Een les over gezonde voeding start met het bijhouden van een weekdagboek waarin de leerlingen noteren wat ze eten. Ze beoordelen eerst zelf of ze tevreden zijn over hun eetgedrag en pas daarna toetsen ze dit aan de voedingsdriehoek. (Zie bronnenboekles [Augurken met slagroom. Een evenwichtig menu opstellen](#))
- In het kader van de vraag wanneer wolken regen voorspellen, vraagt de leerkracht of de leerlingen weten hoe wolken ontstaan. Wanneer ze er niet helemaal uitkomen, geeft hij hen een werkblad met de verschillende fases in de wolkenvorming, die ze in groepjes samen in de goede

volgorde moeten zetten. (Zie bronnenboekles [Staren naar het zwerk. Over wolken en het weer voorspellen](#))

- Een van de lessen over de aanleg van een elektrische installatie start met een experiment waarin de leerlingen zelf moeten proberen een buis te plooiën. Pas wanneer ze zelf hebben ervaren dat dit een lastige klus is, komt de plooiweer aan de orde. (Zie bronnenboekles [Uit de hoek komen. Een les buizen plooiën](#))
- In een les over zuren en basen krijgen de leerlingen de opdracht om uit te zoeken welke schoonmaakmiddelen slecht zijn voor het milieu. Ze testen een aantal producten op zuurgraad en doen op basis daarvan een voorspelling over de schadelijkheid daarvan. Ze toetsen hun voorspellingen aan de hand van een populair-wetenschappelijke tekst over het effect van schoonmaakmiddelen op het milieu. (Zie bronnenboekles [Het rodekoolmysterie. Over zuren en basen](#))